

Fecr Yayınları: 730

KUR'ÂN'IN DİL VE ÜSLUP YAPISI EKSENİNDE
SÂD SÛRESİ TEFSİRİ
-Bütüncül Bir Deneme-

Dr. Sevim GELGEÇ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Dr. Ayşenur FİDAN

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-82-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KUR'ÂN'IN DİL VE ÜSLUP YAPISI EKSENİNDE
SÂD SÛRESİ TEFSİRİ

-Bütüncül Bir Deneme-

Dr. Sevim GELGEÇ

Ankara 2023

Dr. Sevim GELGEÇ

İstanbul'da ilköğrenimini tamamladıktan sonra, 1995 yılında İstanbul İmam Hatip Lisesinden, 1999 yılında Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İşletme Bölümünden, 2010 yılında aynı fakültenin İlahiyat Bölümü'nden mezun oldu. 2012 yılında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde lisansını tamamladı. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Tefsir Bilim Dalında 2015 yılında "Kur'ân-ı Kerim'de Beyan Kavramı ve Hz. Peygamber'in Tebyin Görevi" adlı yüksek lisans tezini, 2020 yılında "Bir Yöntem Olarak Kur'ân'ın Kur'ân'la Tefsiri Meselesi - Muhammed Emin Şinkîfî Örneği-" adlı doktora tezini tamamladı. Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Evli ve iki çocuk annesidir.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ-----	7
KISALTMALAR LİSTESİ-----	9
GİRİŞ-----	11

BİRİNCİ BÖLÜM

KUR'ÂN'IN GENEL DİL VE ÜSLUP YAPISI -----	17
1. KUR'ÂN DİLİ AÇISINDAN ÜSLUP-----	17
1.1. Hitâbın Şifâhî Oluşu-----	18
1.2. Hitâbın Vâkıâyla Mutâbık Olması: Vahyin Dil ve Kültür İle Örtüşmesi-----	23
1.3. Allah Merkezli Dil -----	29
1.4. Sembolik Dil ve Temsilî Anlatım-----	34
1.5. Haber ve İnşâ-----	37
1.6. Muhkem ve Müteşâbih -----	42
1.7. Tahkiye Üslubu ve Tasvir-Değer -----	44
1.7.1. Varlığın Konuşturulmasıyla Tahkiye -----	45
1.7.2. Geçmişi ve Geleceği Tahkiye -----	46
1.7.3. Söylenenleri Tahkiye -----	49
1.7.4. Davranışları/Eylemleri Tahkiye -----	50
1.7.5. Niyetleri Tahkiye -----	52
2. KUR'ÂN BÜTÜNLÜĞÜNÜ SAĞLAYAN FAKTÖRLER-----	58
2.1. Bağlamın Saptanması -----	58
2.1.1. Metin İçi Bağlam -----	60
2.1.2. Metin Dışı Bağlam -----	60
2.1.3. İlahî Bağlam -----	61
2.2. Temel Paradigmanın Tespit Edilmesi-----	63
2.3. Kur'ân Bütünlüğü İçinde Konuların Belirlenmesi -----	67

İKİNCİ BÖLÜM

SÂD SÛRESİ'NİN TEFSİRİ -----	71
1. SÛRE'NİN NÜZÛL TARİHİ ve BAĞLAMI -----	71
2. SÛRE'NİN MUHTEVASI-----	73
2.1. Tevhidin İnşâsında Kur'ânî Üslup -----	76
2.2. Kavimlerin Helakı Anlatısında Kur'ânî Üslup-----	81
2.3. Peygamber Kıssalarında Kur'ânî Üslup -----	92
2.3.1. Hz. Dâvûd Anlatısı -----	94
2.3.2. Hz. Süleyman Anlatısı-----	110
2.3.3. Hz. Eyyûb Anlatısı-----	116
2.3.4. Hz. İbrahim-Hz. İshak-Hz. Yakub- Hz. İsmail-Hz. Elyesa' ve Hz. Zülkifl Bahisleri -----	119
2.4. Ahiret Anlatılarında Kur'ânî Üslup-----	121
2.5. Nübüvvetin İspatı-----	126
2.6. Âdem-İblis Meseli-----	128
2.7. Risalet'in Hakikati-----	133
SONUÇ -----	135
BİBLİYOGRAFYA -----	143

ÖN SÖZ

İnsanın varoluşunu anlamlandırma serüveninde vahiy, geçmiş ile geleceğin, başlangıç ile sona erişin, ân ile sonsuzluğun irtibatını kurmada en önemli imkân olmuştur. Bu anlamda kendisini insanlık için hidayet ve rahmet olarak tanımlayan Kur'ân vahyi, bu vasıflarının yansıması mahiyetindeki sözünü söylerken kendine has bir üslup kullanmıştır. Bu ilâhî üslup, kelime ve cümlelerin, olayların ve durumların aktarımında, dile dair bilinen anlatım biçimlerini kullanmakla birlikte bunları da aşan bir tarz ortaya koyar. Nitekim çalışmamızda Sâd Sûresi örneğinde Kur'ân'ın bu özgün üslubuna dair temel konulara yer verilmiştir.

Sâd Sûresi'ni Kur'ân'ın özgün dil ve üslubu çerçevesinde yeniden okuma teklifimiz, sûrenin tefsiri bağlamında yapılmış çalışmalara bir katkı olarak düşünülebilir. Yine Kur'ân'ın anlaşılmasında göz ardı edilmemesi gerektiğini düşündüğümüz üslup eksenli bu okuma biçimi, mevcut okumaların neden olduğu kimi sorunların çözümüne yardımcı olabilecek akademik bir çaba olarak da değerlendirilebilir. Çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi Kur'ân'ın genel dil ve üslup yapısına hasredilmiş; ikinci bölümde ise Sâd Sûresi'nin tefsirine yer verilmiştir.

Kur'ân'ın anlaşılması yolculuğu, tıpkı nüzûlündeki gibi tadrîcî olarak gerçekleşen, insanın hayat yolculuğu ile kol kola devam eden bir yolculuktur. Bu yolculuğumda bana eşlik eden, düşünce dünyamın ufkunu genişleten saygıdeğer hocalarıma ve sevgili arkadaşlarıma gönül dolusu şükranlarımı sunarım. Hâssaten Kur'ân'ın dil ve üslubunun anlaşılması konusuna her fırsatta dikkatimi çeken, yüksek lisans ve

doktora çalışmalarına danışmanlık yapan Prof. Dr. Yaşar Düzenli'ye, vahyi anlama yolculuğumda yol arkadaşlarım olan Dr. Öğr. Üyesi Ayşenur Fidan, Vildan Altay, Serhan Osmançelebioğlu, Derya Güney ve Akile Tekin'e teşekkür ederim.

Her daim yanımda olan değerli eşim Mustafa Gelgeç'e, varlıkları için şükürden aciz olduğum sevgili kızlarım Dilara ile Yaren'e, anlayış ve destekleri için teşekkürlerimi sunarım.

Ve nihayet ben bu satırları yazarken hasta yatağında zayıf nefesler alıp veren, Kur'ân bülbülü, sabır timsali canım anneciğime ve bir ömür üzerimden duasını eksik etmeyen sevgili babacığımıza teşekkür ederim.

Gayret bizden, muvaffakiyet Allah'tandır.

Dr. Sevim GELGEÇ

KISALTMALAR LİSTESİ

(a.s.)	: Aleyhisselam
b.	: Bin
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
çev.	: Çeviri
ed.	: Editör
İFAV	: İlahiyat Fakültesi Vakfı
M.Ü.	: Marmara Üniversitesi
nşr.:	: neşreden
KURAMER	: Kur'ân Araştırmaları Merkezi
KSÜ	: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
thk.	: Tahkik
ts.	: Tarihsiz
v.b.	: Ve benzeri